

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

КОСТЕНКО ДІАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 351.86:304 (477)

ДИСЕРТАЦІЯ

**ФОРМУВАННЯ МЕРЕЖЕВОЇ АРХІТЕКТУРИ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ**

Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»

Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

 Д.М. Костенко

Науковий керівник – Абрамов Володимир Іванович,
доктор філософських наук, професор

КИЇВ – 2020

АНОТАЦІЯ

Костенко Д.М. Формування мережевої архітектури публічного управління в контексті забезпечення національної безпеки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». – Національна академія державного управління при Президентові України. Київ, 2020.

У дисертації теоретично обґрунтовано й розроблено пропозиції щодо формування мережевої архітектури публічного управління в контексті забезпечення національної безпеки України.

Встановлено ступінь наукової розробленості проблем формування мережевої архітектури публічного управління в контексті забезпечення національної безпеки. Зазначено, що нині вітчизняні науковці всебічно вивчають процеси публічного управління національною безпекою України, а також досвід розвинених держав у цій специфічній сфері. Проте комплексних досліджень із проблематики формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою України наразі обмаль.

Зважаючи на уточнення змісту категорій та понять щодо проблематики формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою України, побудовано трирівневу категоріальну модель публічного управління національною безпекою. До першого рівня належать поняття та категорії щодо концептуального ядра дисципліни – публічного управління, до другого – поняття та категорії, що відтворюють процеси розбудови мережевої архітектури публічного управління національною безпекою, до третього – базові поняття та категорії практики з організації розбудови мережевої архітектури публічного управління національною безпекою.

Під оглядом зазначеного системно відображено процес інституціоналізації мережевої архітектури публічного управління національною безпекою з урахуванням рухомості інституціонального середовища публічного управління, а також безпекового середовища. З'ясовано, що для обґрунтування теоретичних засад формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою використовують такі підходи:

- інституціональний – до вивчення публічного управління національною безпекою як соціального інституту, інституціонального середовища формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою, інституціоналізації мережевої архітектури публічного управління національною безпекою;
- структурно-функціональний – до дослідження структури та функцій системи забезпечення національної безпеки;
- конфліктологічний – до визначення конфліктів і загроз у публічному процесі;
- мережевий – до вивчення морфологічної будови мережевої архітектури публічного управління національною безпекою;
- системно-діяльнісний – до розроблення методології практичної діяльності по формуванню мережевої архітектури публічного управління національною безпекою;
- архітектурний – до аналізу взаємодії і співробітництва структур сектору безпеки й оборони та громадянського суспільства.

Обґрунтовано, що формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою передбачає нормотворчість та впровадження інституціонально сформованих норм публічного управління у практику забезпечення національної безпеки. Цей процес структурно охоплює:

- створення інституціонального середовища мережевої архітектури публічного управління національною безпекою з урахуванням інституціональних матриць;

- формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою;
- розроблення та впровадження в публічно-управлінську практику технологій мережевого управління національною безпекою;
- нормативно-правове врегулювання компетенцій суб'єктів мережевої взаємодії з питань забезпечення національної безпеки.

Результатом інституціоналізації мережевої архітектури публічного управління національною безпекою є сформованість інституціональних матриць зазначеної діяльності як програми її інституціонального розвитку. Встановлено, що до соціально-політичних, соціально-технологічних та культурно-історичних джерел виникнення й розвитку мережевої архітектури публічного управління національною безпекою належать:

- політична глобалізація, що призвела до «глобального соціального порядку», змінивши власне соціальний порядок та устрій переважної більшості країн;
- інформаційні революції та інформатизація, що сформували засади розвитку інформаційного суспільства, сутність якого полягає в інтелектуально-гуманістичній трансформації усіх сфер суспільного життя на принципах вищої генерації, використання інформації як основного ресурсу суспільного розвитку та мережевих форм організації суспільного життя;
- концепції відкритого суспільства та суспільства відкритого доступу, внаслідок впровадження яких у політичну практику було збудовано розвинену демократію у країнах Заходу, що зумовило, своєю чергою, посилення політичної свободи та індивідуалізацію поведінки громадян;
- концепції публічного управління та адміністрування, а також концепції архітектури системи управління, що передбачає зміну менеджменту у сфері реформ сектору оборони й безпеки, а саме перехід до оборонного менеджменту, що тісно пов'язаний з належним управлінням;

- парадигми оборони в умовах демократії, що базується на таких засадах сучасних цивільно-військових відносин, як цивільний контроль; військова ефективність при виконанні «політичних» місій; ефективність системи оборони шляхом управління ресурсами;

- концепції цивільної та суспільної безпеки, впровадження яких у публічно-управлінську практику забезпечує реалізацію ліберальної парадигми національної безпеки;

- зростаюча роль комунікаційних технологій у трансформації безпекового середовища загалом і політичного, військового та державно-управлінського вимірів зокрема.

Результати вивчення досвіду країн розвиненої демократії щодо публічного управління національною безпекою дають змогу констатувати, що керівництво досліджуваних країн успішно впровадило в практику публічного управління низку концепцій, зокрема:

- концепцію інформатизації суспільства, що сприяло демократичному розвитку суспільства;

- концепції відкритого суспільства й суспільства відкритого доступу, що зумовлюють партисипаторну взаємодію держави та інститутів громадянського суспільства з актуальних питань суспільного розвитку;

- концепцію публічної адміністрації, що передбачає визначальну роль громадянського суспільства з питання розроблення та реалізації національної політики;

- концепцію архітектури системи управління, що визначає перехід від ієрархічного управління до менеджменту у сфері реформ сектору оборони й безпеки;

- концепції цивільної та суспільної безпеки, згідно з якими здійснено модернізацію системи управління сектором безпеки і оборони на засадах співробітництва громадянського суспільства та адміністрації безпекових і оборонних структур.

Встановлено, що до актуальних проблем функціонування системи публічного управління національною безпекою України на сучасному етапі державного будівництва входять:

- недосконалість нормативно-правової бази, що регламентує процеси інформаційного та демократичного розвитку України, забезпечення національної безпеки;
- незавершеність формування єдиного інформаційно-технологічного простору публічного управління в Україні;
- незавершеність формування інституційного середовища публічного управління національною безпекою.

Обґрунтовано, що в Україні основним пріоритетом політики національної безпеки на сучасному етапі державного будівництва є трансформація системи національної безпеки відповідно до умов інформаційної цивілізації. При цьому основне завдання модернізації системи публічного управління національною безпекою полягає у формуванні мережевої архітектури в цій специфічній сфері.

З метою вдосконалення мережевої архітектури публічного управління національною безпекою України сформовано низку пропозицій до органів державної влади, а саме:

- щодо розроблення та впровадження у практику публічного управління категоріальної моделі публічного управління національною безпекою;
- щодо соціального проектування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою, що, своєю чергою, передбачає розроблення концептуальної моделі формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою, а також інтегрованої моделі формування інституціональної матриці публічного управління в контексті забезпечення національної безпеки;
- щодо політико-правового та операційно-діяльнісного конструювання механізму залучення інститутів громадського суспільства до забезпечення національної безпеки України.

Ключові слова: мережа, взаємодія, громадянське суспільство, держава, публічне управління, національна безпека, партисипаторне управління, система забезпечення національної безпеки, соціальне проектування і конструювання, інституціональне середовище публічного управління національною безпекою, мережева архітектура публічного управління національною безпекою.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації:

1. Костенко Д.М. Використання новітніх технологій у публічному управлінні в контексті забезпечення національної безпеки. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 12. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1353> (дата звернення: 24.05.2020).
2. Костенко Д.М. Мережева архітектура публічного управління національною безпекою України: проблеми концептуалізації та практика формування. *Scientific Journal Virtus*. 2020. № 44. С. 253–258.
3. Костенко Д.М. Взаємодія влади з неурядовими аналітичними центрами у процесі забезпечення національної безпеки: зарубіжний досвід та українські реалії. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2020. № 17. С. 9–12.
4. Костенко Д.М. Концептуальна модель формування мережевої архітектури публічного управління національною безпекою України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 13–14. С. 118–124.
5. Костенко Д.М. Система публічного управління національною безпекою України: проблеми функціонування та перспективи розвитку. *Scientific Journal Virtus*. 2020. № 45. С. 234–239.
6. Kostenko, Diana (2020). Specifics of the idea of participatory management as a theoretical basis for improving the national security system of Ukraine. *Int. Journal of Legal Studies*. No. 7(1). PP. 275–286.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

7. Костенко Д.М. Протидія поширенню незаконного контенту: досвід Великобританії. *Розвиток професійних компетентностей державних*

службовців: комунікативний аспект: матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 03–04 листоп. 2016) / за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, В.М. Сороко, Л.А. Гаєвської. К. : НАДУ, 2016. С. 304–305.

8. Костенко Д.М. Мережева морфологія гібридної війни: ціннісний простір змісту публічного адміністрування. *Публічне управління: ціннісні орієнтири, стандарти якості та оцінка ефективності*: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 трав. 2017) : у 5 ч. / за заг. ред. В.С. Куйбіди, А.П. Савкова, С.В. Загороднюка. К. : НАДУ, 2017. Ч. 3: Ціннісні орієнтири євроінтеграційних процесів. С. 41–43.

9. Костенко Д.М. Особливості використання новітніх технологій у контексті забезпечення національної безпеки. *Публічне врядування в Україні: стан, виклики та перспективи розвитку*: матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, присвяч. 100-річчю держ. служби в Україні (Київ, 25 трав. 2018) : у 5 ч. / за заг. ред. В.С. Куйбіди, М.М. Білинської, О.М. Петроє. К. : НАДУ, 2018. Т. 4. С. 127–128.

10. Костенко Д. М. Актуальні питання підготовки фахівців із застосування високотехнологічних систем (комплексів, засобів) в інтересах національної безпеки та оборони. *Актуальні питання підготовки фахівців у сфері публічного управління та адміністрування*: матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 01–02 листоп. 2018) : у 2 т. / ред. колегія: В.С. Куйбіда, А.П. Савков, І.О. Дегтярьова та ін. К. : НАДУ, 2018. Т. 2. С. 92–97.

11. Костенко Д.М. Соціальна самоорганізація суспільства за мережевим принципом як складова публічного управління. *Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів*: матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019) : у 5 т. / за заг. ред. А.П. Савкова, М.М. Білинської, О.М. Петроє. К. : НАДУ, 2019. Т. 3. С. 51–53.

12. Костенко Д.М. Когнітивний компонент інституціонального середовища публічного управління національною безпекою: функції та завдання. *Актуальні*

питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарного знання у сучасному інформаційному просторі: національний та інтернаціональний аспекти: матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. 30–31 травня 2020 / за заг. ред. д-ра філос. наук М.А. Журби. Монреаль : Вид-во Центру сучасної педагогіки «Навчання без кордонів», Canada, 2020. С. 96–99.

13. Костенко Д.М. Закономірності зміни щільності інституціонального середовища публічного управління в контексті забезпечення національної безпеки. *Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку:* матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2020) : у 3 т. / за заг. ред. А.П. Савкова, М.М. Білінської, О.М. Петрос. К. : НАДУ, 2020. Т. 2. С. 42–44.

ABSTRACT

Kostenko D.M. Formation of the Network Architecture of Public Management in the Context of National Security Ensuring. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy in Psychology in the field of knowledge 28 “Public Management and Administration” in the specialty 281 “Public Management and Administration”. – National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. Kyiv, 2020.

The dissertation theoretically substantiates and develops proposals for the formation of the network architecture of public management in the context of national security ensuring of Ukraine.

The degree of scientific elaboration of the problems of formation of the network architecture of public management in the context of national security ensuring is established. It is noted that currently domestic scientists are studying the processes of public management of the national security of Ukraine, as well as the experience of foreign countries in this specific area. However, comprehensive research on the formation of the network architecture of public management of the national security of Ukraine is not enough today.

The clarification of the content of categories and concepts related to the formation of the network architecture of public management of the national security of Ukraine made it possible to build a categorical model of public management of national security. This model is presented in three levels: the first level includes concepts and categories in relation to the conceptual core of the discipline – public management; the second level includes concepts and categories that reflect the processes of building the network architecture of public management of national security; the third level includes the basic concepts and categories of practice, reflecting the organization of the development of the network architecture of the public management of national security. This allowed to systematically reflect the process of institutionalization of the network architecture of public management of national security, taking into account the mobility of the institutional environment of the public management and security environment.

It is found out that in substantiation of the theoretical bases of formation of the network architecture of public management of national security the following are used:

- the institutional approach to the study of public management of national security as the social institution, the institutional environment for the formation of the network architecture of public management of national security, the institutionalization of the network architecture of public management of national security;
- the structural-functional approach to study the structure and functions of the system of national security ensuring;
- the conflictological approach to the study of conflicts and threats in the public process;
- the network approach to study the morphological structure of the network architecture of public management of national security;
- the system-activity approach for development of the methodology of practical activity on formation of the network architecture of public management of national security;
- the architectural approach to analyze the interaction and cooperation between security and defense sector structures and the civil society.

It is substantiated that the formation of the network architecture of public management of national security involves rule-making and implementation of institutionally formed norms of the public management in the practice of national security ensuring. This process structurally includes:

- the creation of the institutional environment of the network architecture of public management of national security taking into account the institutional matrices;
- the incipience of the network architecture of public management of national security;
- the development and implementation in the public administration practice of technologies of network management of national security;
- the regulatory and legal regulation of the competencies of the subjects of network interaction on issues of national security.

The result of the institutionalization of the network architecture of public management of national security is the formation of institutional matrices of this activity as a program of its institutional development.

It is established that the socio-political, socio-technological and cultural-historical sources of the emergence and development of the network architecture of public management of national security are:

- the political globalization, which gave rise to the “global social order”, while changing the very social order and structure of the vast majority of countries;
- information revolutions and informatization, which laid the foundations for the development of the information society, the essence of which is the intellectual and humanistic transformation of all spheres of the social life on the basis of fuller generation, use of information as the main resource of social development and network forms of the public life;
- concepts of open society and open access society, the introduction of which into political practice has allowed to build a developed democracy in the Western countries, the end result of which is the growth of the political freedom and individualization of the citizens’ behavior;

- the concept of public management and administration, as well as the concept of the architecture of the management system, which provides for a change of management in the field of defense and security sector reforms, namely the transition to defense management, which is closely linked to good governance;
- paradigms of defense in a democracy based on such principles of modern civil-military relations as: civilian control; military efficiency in carrying out “political” missions; efficiency of the defense system through resource management;
- concepts of the civil and public security, the introduction of which into the public management practice ensures the implementation of the liberal paradigm of the national security;
- the growing role of communication technologies in the transformation of the security environment in general, and the political, military, and governmental dimensions in particular.

The results of the study of the experience of the developed democracies in public management of national security allows us to state that the leadership of the studied countries has successfully implemented in the practice of public management:

- the concept of informatization of the society, which contributed to the democratic development of the society;
- concepts of open society and open access society, which provide for participatory interaction between the state and the civil society institutions on topical issues of social development;
- the concept of public management, which provides for the decisive role of the civil society in the development and implementation of the national policy;
- the concept of the architecture of the management system, which provides for the transition from hierarchical management to management in the field of defense and security sector reforms;
- concepts of the civil and public security, according to which the modernization of the security and defense sector management system was carried out on

the basis of cooperation between the civil society and the management of security and defense structures.

It is established that the current problems of the functioning of the system of public management of national security of Ukraine at the present stage of the state building are:

- the imperfection of the normative-legal base, which regulates the processes of information and democratic development of Ukraine, national security ensuring;
- the incomplete formation of a single information and technological space of the public management in Ukraine;
- the incomplete formation of the institutional environment of the public management of national security.

It is substantiated that in Ukraine the main priority of the national security policy at the present stage of state building is the transformation of the national security system in accordance with the conditions of the information civilization. The main task of modernizing the system of public management of national security is the formation of the network architecture in this specific area.

In order to improve the network architecture of public management of the national security of Ukraine, proposals have been formulated to public authorities, namely:

- the group of proposals, which includes proposals for the development and implementation in the practice of public management of the categorical model of the public management of national security;
- the group of proposals, which covers proposals for social design of the network architecture of public management of national security, which in turn involves the development of a conceptual model of the network architecture of public management of national security, as well as an integrated model of institutional matrix of public management in the context of national security ensuring;

– the group of proposals, which is related to the political-legal and operational-activity construction of the mechanism of involvement of the civil society institutions in the national security ensuring of Ukraine.

Key words: network, interaction, civil society, state, public management, national security, participatory management, national security system, social design and construction, institutional environment of public management of national security, network architecture of public management of national security.